

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Mvndvs Et Mvndi Partes, Divinæ Bonitatis Ac Ivstitiæ Præcones

Stengel, Georg

Ingolstadt, 1645

Capvt I. Diuinam bonitatem pariter justam, & justitiam, etiam cùm punit,
simul bonam esse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52365)

M V N D V S,

MVNDI PARTES, DIVI-
NÆ BONITATIS AC IVSTI-
TIAE PRAECONES.

C A P V T I.

*Diuinam Bonitatem pariter iustam, &
Iustitiam, etiam cum punit, si-
mul bonam esse.*

§. I.

*Bonitatis & Iustitia, in operibus Dei,
arcta coniunctio.*

VI DEVM, in Mundo, esse
credit, si verè credit omnipo-
tentem, rebus omnibus præ-
sentem, omnia prouidentem,
omnia gubernantem; non tantùm summè
beneficum, & hominum bonorum aman-
tem, sed etiam maximè iustum, atque sce-
leribus irascentem esse, necesse est, vt fatea-
tur. Quod alio loco docuimus; & docet
Regius Propheta, dum ait: *Misericordiam,*
& *judicium cantabo tibi.* Hæc vtraque simul
& cantanda DEO, & hominibus inculcan-
da sunt; quia non solùm, in illo Ente sim-

L. 1. cap. 8.
de diuin.
judicijs.
Ps. 100. 1.

A plicif-

2 Cap. I. Deum, nec sine iustitia, bonum;
plicissimo, vnum sunt, sed etiam, quando
erga mortales sese, diuersis operibus, exe-
runt, non separantur. Miseretur enim pari-
ter iuste D. E. v. s. & misericorditer iudicat,
plectiturque. Vsq; adeo, vt etiam nocentissi-
mos quosque minus puniat, quam puniri
mereantur. Hoc est, quod Habacuc para-

Habac. 3. *Doce, sed verè prædicat: Cum iratus fueris,
2. misericordia recordaberis.* Hoc Dauid affir-
mat; docens enim, ex omnibus DEI operi-
bus, misericordiam & iustitiam elucere, ait:

Pf. 24. 10. *Vniuersa via Domini, misericordia & veritas.*
Cassio- Cui allonat Cassiodorus, ita scribens; *Pote-
dor. in stas Domini semper aut miseretur, aut iudicat.*
Psal. 100. *Sed neq; misericordia ipsius, sine iudicio; neque
iudicium, sine misericordia reperitur. Vtraque
enim se mutua societate coniungunt.* Hæc est
pulcherrima, in simplicissimo Numine, mi-
xtura, vt vna virtus alteram commendet;
& vtrunque suus fructus exiit, ac decor.

Iob. 1. 21. *Quapropter iustus Iob, & beneficientem,
DEVM, & verberantem expertus, in vtraq;
8. quæ d. fortuna, diuinam dilaudauit bonitatem;
vniuers. ob. & quemadmodum non exorbitauit, in pro-
spere, ita neq; in aduersis, voluit cælo
formulam intendere.*

nec sine bonitate, iustum esse.

§. II.

Nullam Rempublicam, sine concordia; nec concordiam, sine iustitia consistere. Cic. lib. 2. de Rep.

Ut in fidibus, ac tibys, atq; cantu ipso, ad vocibus, inquit Tullius, concentus est quidam tenendus; ex distinctis sonis, isq; concentus, ex dissimillarum vocum moderatione, concors tamen efficitur, & congruens: sic summis, & infimis, & medijs interiectis ordinibus, ut sonis, moderata ratione civitas, consensu dissimillimorum, consistit: & que harmonia a Musicis dicitur, in cantu, ea est in civitate concordia, que, sine iustitia, nullo pacto esse potest. Pari pacto prisca mortales scripserunt, & docuerunt, absq; iustitia, Principatum gerere, ne Ionem quidem ipsum posse. Plutarch. lib. de doctr. Princip.

§. III.

Iustitiam atq; religionem, sine metu; metum sine Dei ira, non custodiri.

Quod si religio tolli non potest, inquit Lactantius, ut & sapientiam, qua distamus a beluis, & iustitiam retineamus, qua communis vita sit tutior: quomodo religio ipsa sine metu teneri ac custodiri potest? Quod enim non metuitur, contemnitur: quod contemnitur, utiq; non colitur: ita sit, ut religio, & maiestas, & honor metu constet; metus autem non est, ubi

4 *Cap. I. Deum, nec sine iustitia, bonum;*
nullus irascitur. Sine igitur gratiam Deo, sine
iram, sine utrumq, detraxeris; religionem tol-
li necesse est: sine qua, vita hominum stultitia,
scelere, immanitate completur. Multum enim
refranat homines conscientia, si credamus nos,
in conspectu Dei, viuere: si non tantum, qua ge-
rimus, videri desuper, sed etiam qua cogitamus,
aut loquimur, audiri à Deo putemus. Sicut
ergo fundamentum est, & primus religionis
gradus, Credere Deum, ubiq, presentem; si-
cut alter gradus est, Credere non modo pra-
sentem, sed etiam omnia videntem, & prou-
dentem, suosq, neq, in ijs, qua ad vitam, neq,
qua ad famam, neque qua ad pacem, neq, qua
ad salutem pertinent (quæ omnia ingentem
in hominibus spem ædificant) destituentem,
ita necesse est, credere, eiusdem iustitiam atq,
iram sceleribus humanis imminentem, vt
fructuosè metuamus.

§ IV.

Ira diuina aequitatem ab alijs perniciosè igno-
rari; ab alijs utiliter agnosci.

Hic ergo rursus quorundam improbo-
rum scopulus est, quem recta sapientes, cū
laude & lucro, declinant. Nam mali, cū
mala vident, in orbe, quæ meruerunt, vel
casu ea euenire, vel immerentibus immitti
arbi-

arbitrantur. Quare naufragium faciunt, quia nō aspiciunt ad diuinæ justitiæ cynosuram. Hoc est, quod velut optando prædicit Propheta: *Obscurentur oculi eorum, ne videant, & dorsum eorum semper incurua.* Ps. 68. 24
Non enim vident, se, quia mali sunt, mala, commeruisse. *Curuum pecus*, cuius dorsum, dum in terram arcuatur, oculi quoq; dorsum declinati nequeunt sursum, atque ea, quæ de cœlo veniunt, intueri. Hinc feriri se sentiunt, puniri non animaduertunt. Hinc plagam aspiciunt, pœnam non agnoscunt. Quid fiat, non cur fiat, considerant. Hinc murmurant, vt peccatum suum impatientiâ cumulent. Quapropter ibidem dicitur: *Appone iniquitatem super iniquitatem eorum, & non intrent in justitiam tuam;* nō enim digni sunt videre justitiæ diuinæ arcana, vt, dum puniuntur, Deo dent gloriam, eumque, de equitate laudent, qui vitam suam mille sceleribus refertam, volunt jactare, nolunt emendare. Bonis autem omnia cooperantur in bonū. Vnde, etiam in ipsis malis, DEVM agnoscunt bonum esse. Bonus enim est, qui plectit ad momentum, vt parcat in æternū. Hæc iudicia illius sunt; hoc regnū est eius, quod in hoc mundo, neque sine supplicijs,

A 3 neque

Cap. I. Deum, nec sine iustitia, bonum;

neque sine præmijs consistit; siue enim miserando succurrit, siue irascendo plectit, semper regnat DEVS, regitque & sperantes metu, ne præsumant; & metuentes spe, ne deficient, animúmque despondeant.

Sup. IV. *Spe & metu simul mortales esse in officio continendos.*

S. Augustin. tract. 33 in Euang.

Fructum eundem enucleatiús ostendit D. Augustinus, his verbis. *Ex utroq, homines periclitantur, & sperando, & desperando: contrarijs rebus, contrarijs affectionibus. Sperando quis decipitur; qui dicit: bonus est Deus, misericors est Deus, faciam, quod mihi placet, quod lubet; laxem habenas cupiditatibus meis, impleam desideria anime mee. Quare hoc? quia misericors est Deus, mansuetus est Deus. Spe isti periclitantur, Desperatione autem qui, cum inciderint, in gnamia peccata, putantes sibi iam non posse ignosci pœnitentibus, & statuentes, se ad damnationem, sine dubio, esse destinatos, dicunt, apud semetipsos: iam damnandi sumus; quare non, quod volumus, facimus? animo gladiatorum ferro, destinatorum, ideo molesti sunt destinati, iam enim, quod timeant, non habent, & vehementer timendi sunt. Istos desperatio necat, spes illos; inter spem & desperationem*

nec sine bonitate, iustum esse.

rationem, fluctuat animus. Metuendum est, ne te occidat spes. Et, cum multum speras de misericordia, incidas in inuidiam. Metuendum est rursus, ne te occidat desperatio. Et cum putas iam tibi non ignosci, qua gratia commisit, non agas poenitentiam, Et incurras in iudicem sapientiam, qua dicit. Et ego vestrae perditioni superridebo. Quid ergo agit Dominus cum periclitantibus utroque morbo? illis, qui spe periclitantur, hoc dicit. Ne tardes conuerti ad Dominum, neque differas de die in diem subira enim veniet ira illius, Et in tempore vindictae disperdet te. Illis, qui desperatione periclitantur, quid dicit? In quacunque die iniquus conuersus fuerit, omnes iniquitates eius obliuiscar. Propter illos ergo, qui desperatione periclitantur, proposuit indulgentiam portum. Propter illos, qui spe periclitantur, Et dilationibus illuduntur, fecit diem mortis incertum. Inter spem, & metum ergo viuimus, ut utriusque conferuetur. Metus facit, ne spes erumpat in temeritatem: spes cauet, ne metus degeneret in desperationem. Spem porro incendunt iudicia diuinæ miserationis: metum iniungunt coelestis iræ, justitiæque exempla. Sic homo in æquilibrio incedit, & medio tutissimam ita ad æternitatem.

Eccl. 5.
Ezech. 28.

2 Cap. I. Deum, nos sine iustitia, bonum;

§. VI.

Quàm malè Marcion, & Marcionita negaverit, Deo convenire, ut reos plectat?

Vnde clarum fit, quàm graviter hallucinatus sit Marcionita ille, qui idcirco bonitatem DEO abrogabat, quia videbat, ab illo plecti delinquentes: què proinde D. Chrysostomus meritò prolixè castigat. Qua in hæresi etiam ipse Marcion fuit, qui DEVM à Creatore distinguebat, quòd hic, non ille plecteret, atque idcirco bonus non esset, *immobilem*, ut ait Tertullianus, *ac stupentem Deum, consiliario Epicuro, commentus; cum tamen certum sit, ut idem addit, Deum non alias plene bonum fore, nisi mali sit amulus; uti boni amorem odio mali exerceat, & boni tutelam expugnatione mali impleat. Quis enim boni actor, nisi & exactor?* Philippum Herodis Antipæ fratrem, qui præfuit 30. annis Trachonitidi, refert Iosephus, quoties domo progrediretur, iter cum paucis selectis fecisse comitibus, subsequente sella, in qua jus reddere solebat; ac, si quis ex occurso opem eius imploraret, sine dilatione, mox, sellâ posita, residentem causas cognovisse, aut fontes damnaturum, aut absolutorum innoxios. Ad eundem modum

DEVS

S. Chry-
sost. hom.
3. in Epist.
ad Phi-
lem.

Tertull.
lib. 1. con-
tra Ma-
cion. cap.
25. Ibid.
cap. 26.

Ioseph.
lib. 18.
cap. 16.

nec, sine bonitate, justum esse. 9

DEVS parauit in iudicio thronum suum; neq; P^{sal.} 9. 8.
enim aliter tueretur innocentes, aut impi-
os à sceleribus auerteret, quàm hac *agro-* Clem, A-
tantium asimarum diata, vt ait Clemens A- lex. 1. P^{2.}
lexandrinus. dog. c. 8.

§. VII.

*Diuina iustitia pœnam utilem esse, non tantùm
ferenti, sed etiam facienti injuriam; seu
reo, qui punitur.*

Itaque non tantùm bona est diuina ju-
stitia injuriam patienti, sed etiam ipsi inju-
riarum authori, quem vel sanat, vel coër-
cet, ne magis insaniat. Est enim beneficium,
alterum ab infania cohibere, & obstare, ne
magis insaniat. Theodoretō teste, Iulianus
Orientis præfectus, jussu Iuliani apostatæ, Theodo-
cum alijs, templum Christianorum; ad fa- 3. hist.
cra vasa diripienda, ingressus, sacrilegâ, pe- Eccl. cap.
tulantia, aduersus sacram aram, instar ca- 11. & 12.
nis, minxit: Euzoio insuper eum ab impu-
denti factō prohibere conanti excussissimū
colaphum infregit, dicens: *Res Christianorū
diuina cura ac prouidentia prorsus esse destitu-
tas.* Hæc illi impietas non diu impunita
fuit. sensit illico, se in vindictam DEI, velut
vespertilionem in obuium ensē, incurris-
se. Nam confestim graui morbo correptus,

A 5 visce-

visceribus putredine exesis, pœnas meritas
 luit. Stercus nō per naturales corporis par-
 tes egerebat, sed per sceleratum os blasphem-
 iæ instrumentum. Cui vxor, quæ Christi-
 ana erat: *Debes meritò mi vir, inquit, Chris-
 tum Saluatorem laude prædicare, quòd tibi
 hac castigatione potètiã suam ostenderit. Nã,
 quem oppugnasses, planè te peremisset, nisi con-
 sueta sua lenitate, vsu, has plagas diuinitus tibi
 inflixisset.* Miser, aut coniugis oratione, aut
 potiùs cruciatu morbi, quo liberari cupier-
 bat, adactus, Imperatorem rogare cœpit, vt
 Ecclesiæ ablata redderet. Quod tamen fili-
 cem in pectore gerenti ægrotus orator non
 persuasit. Ita iuit ad plures, postquam ictus
 cœpit sapere. Vtinã didicisset sapere, ad so-
 brietatē, neq; pl⁹ morbo suo, quàm DEI of-
 fensã doluisset! expertus profectò esset, se
 morbo sanatũ; sine morbo, insanum extitisse.

Sermon VIII

*Castigationes diuinas, tanquam ab amante, non
 persequente Deo, suscipiendas esse.*

Quàmobrem rectè Tertullianus tradit,

Tertull.
 li. 2. cōtr.
 Marc. ca.
 22. vsque

omnia DEI plecentis opera, esse bonitatis
 procuracionem, itemq; iustitiam ac bonita-
 tem DEI indissociabiliter semper fuisse so-
 sociatas. *Quomodo non absurdum fuerit, in-
 quit*

contig

A

quit Theodoretus, litteratorem quidem, qui, ad tempus, pueros cadit, & ferula ignavia torporem excutiens loris, firmam litterarum memoriam insigit, collaudare; & medico, gratias agere, non modo, cum cibum potumque laboranti prabet, verum etiam, cum secat, urit, & morbo se hostiliter opponit, ne ille auctus ulterius serpat, prohibens: Deum vero, qui, longe vberiori sapientia, & diligentiori cura animarum salutis prospicit, & bonorum largitione, flagrorumque metu virtutis elementa nos edocet, ac malitia morbum radicatus euellit, solidamque animae salutem operatur, blasphemis ac conuicijs proscindere? Ut ergo percussio Magistr, iuxta sectio Medici, non malitiam, sed peritiam Magistri Mediciue ostendit; ita neque illa, que vulgo mala putantur, sunt à malo, sed à bono Deo, qui, quos amat, arguit & castigat, ac ob id ipsum vicissim est amandus: ut vel Plato agnouit, quem idcirco Iræneus Marcionitis religiosiorem esse pronunciauit. Potuisset dicere etiam quibusdam Catholicis esse religiosiorem; qui, cum in tranquillo non sunt, mala, quæ patiuntur, non amoris, sed odio diuino ascribunt; aiunt enim, se, Deo irato suo, negotium aggressos; Numini exosos esse, superisq; quibus inuisos, quando aduersi aliquid perpetiunt.

ad 18:
Theodoret. serm.
5. de Pro-
uid.

Apocal.
19.3. Platon
ib. 4. de
Legib.
vide Eu-
gubin. li.
5. de pe-
reni Phi-
losoph.
c. 8. Iræn.
part. 3.
cap. 45.

Matth. 5.
10.
Ioan. 16.
33.

petiuntur; sententiâ prorsus diuinis litteris aduersâ, cùm, in illis, *beati*, vocetur, *qui propter justitiam, persecutionē patiuntur*; & *charissimi DEO dicantur, in Mundo, pressuram habituri*. Quod si perdenderent isti, minùs multò audacter quiritarent, quàm nunc quiritant, & linguam ad suos potiùs mores diuerterent, quàm ad accusandam diuinam bonitatem.

C A P V T. II.

Pleraque, qua vulgò mala dicuntur, bona esse; aut in bonum vsum, posse adhiberi.

§. I.

Cùm decuerit, Deum rerum naturis vim non inferre, multa inde necessario existere, que mala putantur.

AD communem Mundi Gubernatorem pertinet, eâdem lege, eâdemq; naturæ conditione, vti erga omnes, vt dici possit: *Rex Iuppiter omnibus idem*. Necesse igitur fuit, vt ignis vim vrendi æquè, ac lucendi; & omne corpus, ex elementis conflatû, perinde interitum suû, ac ortum haberet; neque ea, quæ ad rerum generationem atq; corruptionem spectant, pro-